

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) Г. О. Бірта
(ініціали, прізвище)
«25» 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**Митна справа**»

освітня програма «Товарознавство та експертиза в митній справі»

спеціальність 076 Підприємництво та торгівля

галузь знань 07 Управління та адміністрування

ступінь вищої освіти магістр

Робоча програма навчальної дисципліни «Митна справа» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

Протокол від «25» 08 2023 року № 1

Полтава 2023

Укладач: Кириченко О. В., доцент кафедри ТБЕМС, к.т.н.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі»
спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
ступеня магістра

Кириченко О. В. Кириченко
(підпис) (ініціали, прізвище)

« 25 » 08 2023 року

ЗМІСТ

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни.....	4
Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання.....	4
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни.....	5
Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
Розділ 5. Система оцінювання знань студентів.....	24
Розділ 6. Інформаційні джерела.....	25
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни.....	26

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 – Опис навчальної дисципліни «Митна справа»

Місце у структурно-логічній схемі підготовки	<i>Постреквізити:</i> «Експертиза в митній справі та міжнародній торгівлі», «Виробнича практика»	
Мова викладання	українська	
Статус дисципліни – обов'язкова		
Курс/семестр вивчення	1 курс / 1 семестр	
Кількість кредитів ЄКТС/ кількість модулів	6 кредитів / 2 модулі	
Денна форма навчання:		
Кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр 180, 2 семестр -.		
- лекції: 18		
- практичні (семінарські, лабораторні) заняття: 54		
- самостійна робота: 108		
- вид підсумкового контролю (ПМК, екзамен): ПМК		
Заочна форма навчання		
Кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр 180, 2 семестр -.		
- лекції: 1 семестр 10, 2 семестр -.		
- практичні (семінарські, лабораторні) заняття: 1 семестр 4, 2 семестр -.		
- самостійна робота: 1 семестр 166, 2 семестр -.		
- вид підсумкового контролю (ПМК, екзамен): 1 семестр ПМК, 2 семестр -		

Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни «Митна справа» формування знань і навичок у студентів щодо прийняття управлінського рішення для виходу підприємства на конкретний зовнішній ринок, урахування особливості митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; організації і здійснення митного контролю та митного оформлення при переміщенні товарів і транспортних засобів; розміщення товарів і транспортних засобів у певні митні режими залежно від мети переміщення; набуття практичних навичок щодо здійснення митного контролю та пропуску через митний кордон України окремих видів товарів, а також предметів і транспортних засобів, що належать громадянам України, організаціям та особам, які користуються на території України митними пільгами.

Завдання:

- опанування теоретичних знань у системі митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

- набуття практичних навичок у застосуванні митних формальностей, передбачених українським законодавством;

- обґрунтування пріоритетних шляхів реалізації зовнішньоекономічної операції в межах чинного законодавства України.

Таблиця 2 – Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
ПР01. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.	К 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. К 5. Визначеність і наполегливість щодо

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<p>ПР02. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.</p> <p>ПР03. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.</p> <p>ПР05. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.</p> <p>ПР06. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.</p> <p>ПР09. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.</p> <p>ПР12. Вміти глибоко аналізувати проблеми та розв'язувати складні завдання у галузі митної справи.</p>	<p>поставлених завдань і взятих обов'язків.</p> <p>К 7. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.</p> <p>К 8. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.</p> <p>К 10. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.</p> <p>К 12. Здатність демонструвати поглиблені знання та розв'язувати складні завдання у галузі митної справи.</p>

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Державна митна справа як складова частина зовнішньоекономічної політики держави

Тема 1. Інтегрування митної системи України до світової митної системи

Міжнародні організації як основні суб'єкти функціонування митно-тарифних відносин. Приєднання України до міжнародних конвенцій із метою створення однакового механізму митного оформлення, упорядкування митних процедур і контролю. Дії міжнародних договорів в інтересах здійснення митної справи в Україні.

Аналіз норм, вимог і положень системи ГАТТ/СОТ. Митно-тарифна політика України та ГАТТ. Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі. Аналіз наслідків приєднання України до СОТ.

Тема 2. Зона вільної торгівля між Україною та ЄС.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Основні аспекти Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Економічні складові угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Імплементация окремих актів законодавства ЄС у сфері спрощення процедур торгівлі.

Підтвердження походження. Способи підтвердження. Сертифікат EUR.1. Декларація-інвойс. Концепція «походження товарів» і методів адміністративного співробітництва.

Спрощення митних процедур для добросовісних імпортерів та експортерів. Уповноважений експортер.

Тема 3. Рамкові стандарти забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі

Цілі і принципи Рамкових Стандартів забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі (Рамкові стандарти). Основні елементи Рамкових Стандартів. Два пілари (базові опори) Рамкових Стандартів – Співробітництво між митними адміністраціями та Співробітництво між митними адміністраціями та діловими колами. Основні елементи технічних специфікацій співробітництва між митними адміністраціями. Основні елементи технічних специфікацій співробітництва між митними адміністраціями та діловими колами.

Концепція уповноваженого економічного оператора (УЕО) в ЄС. Інститут УЕО в українському законодавстві. Надання статусу УЕО. Умови отримання сертифіката УЕО. Спеціальні спрощення, що надаються УЕО. Зупинення дії сертифіката УЕО. Анулювання сертифіката УЕО.

Тема 4. Здійснення митними органами контролю за окремими видами діяльності підприємств

Види діяльності, контроль за провадженням яких здійснюється органами Державної фіскальної служби України (ДФС). Форми, порядок подання та розгляду заяв, надання дозволів і контролю за діяльністю підприємств, які їх отримали. Особливі умови отримання дозволів. Зупинення дії та анулювання дозволу. Реєстри підприємств, яким надаються дозволи.

Діяльність митних посередників у процесі реалізації митної діяльності. Відкриття та експлуатація магазину безмитної торгівлі. Відкриття та експлуатація митного складу. Відкриття та експлуатація вільної митної зони комерційного або сервісного типу. Відкриття та експлуатація складу тимчасового зберігання. Відкриття та експлуатація вантажного митного комплексу.

Тема 5. Технологічні схеми здійснення митного контролю транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон.

Транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності. Сутність, особливості та види регулювання міжнародних перевезень. Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту. Посередництво в зовнішньоторговельних транспортних операціях.

Пропуск через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними. Попередній документальний контроль в пунктах пропуску через державний кордон України. Технологічні схеми здійснення митного контролю автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон.

Модуль 2. Особливості митного контролю і митного оформлення окремих видів товарів

Тема 6. Сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України.

Система права інтелектуальної власності. Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності. Захист прав інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві. Норми і правила Світової організації торгівлі.

Порядок митного контролю і митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності. Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності. Призупинення митного оформлення товарів на підставі даних митного реєстру. Призупинення митного оформлення товарів за ініціативою органу ДФСУ. Спрощена процедура знищення товарів, митне оформлення яких призупинено за підозрою у порушенні прав інтелектуальної власності. Удосконалення правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні.

Тема 7. Порядок переміщення лікарських засобів через митний кордон України.

Державна політика у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів. Державна реєстрація лікарських засобів. Державний контроль якості лікарських засобів. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами.

Заходи щодо забезпечення якості лікарських засобів. Сертифікації якості лікарських засобів для міжнародної торгівлі. GMP та система сертифікації лікарських засобів.

Порядок ввезення в Україну лікарських засобів. Ввезення на територію України незареєстрованих лікарських засобів, стандартних зразків, реагентів.

Тема 8. Митне оформлення вантажів гуманітарної допомоги.

Законодавство України про гуманітарну допомогу. Підстави для здійснення гуманітарної допомоги та її переадресування. Звільнення від оподаткування товарів (робіт, послуг), визнаних гуманітарною допомогою. Порядок надання Україною гуманітарної допомоги. Реєстрація

отримувачів гуманітарної допомоги.

Митне оформлення вантажів з гуманітарною допомогою. Порядок ввезення (пересилання) товарів (предметів) на митну територію України. Відповідальність за порушення законодавства про гуманітарну допомогу

Тема 9. Особливості митного оформлення лісоматеріалів.

Легальність деревини. Законодавство, що стосується діяльності з нелегальною деревиною. Вплив нормативних ініціатив ЄС на забезпечення легальності походження деревини в Україні.

Законодавчо-правові засади формування системи контролю руху деревини в Україні. Законодавче забезпечення функціонування сертифікату походження деревини. Фітосанітарні правила ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів.

Особливості боротьби з нелегальними рубками. Умови та політика боротьби з нелегальним обігом деревини. Боротьба з нелегальним експортом деревини.

Тема 10. Порядок митного оформлення іноземних інвестицій.

Види іноземних інвестицій. Форми здійснення іноземних інвестицій. Державні гарантії захисту іноземних інвестицій. Контроль за здійсненням іноземних інвестицій. Підприємства з іноземними інвестиціями. Іноземні інвестиції на основі концесійних договорів, договорів (контрактів) про виробничу кооперацію, спільне виробництво та інші види спільної інвестиційної діяльності. Іноземні інвестиції у спеціальних (вільних) економічних зонах

Здійснення інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності і захист інвестицій.

Особливості митного оформлення іноземних інвестицій.

Тема 11. Експортний контроль в системі міжнародної безпеки.

Роль експортного контролю в системі міжнародної безпеки. Міжнародна безпека. Режими міжнародної безпеки. Зв'язок режимів експортного контролю з іншими договорами та ініціативами в сфері контролю над озброєннями. Історія становлення та розвитку режиму експортного контролю. Плани всеосяжного контролю. Створення міжнародної системи експортного контролю. Проблема ядерного та інших видів тероризму

Міжнародно-організаційні аспекти експортного контролю. Роль ООН у нерозповсюдженні ядерної зброї. Становлення та розвиток експортного контролю в Євросоюзі. Регіональні організації, що мають відношення до експортного контролю. Ініціативи щодо обмеження звичайних озброєнь та зміцнення режимів нерозповсюдження. Міжнародні режими експортного контролю. Європейські стандарти в експортному контролі

Процес встановлення експортного контролю в Україні. Правові засади експортного контролю України. Основи організації та здійснення державного експортного контролю України. Процедури здійснення державного експортного контролю.

Запобігання правопорушенням та відповідальність у галузі державного експортного контролю.

Тема 12. Особливості пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України представництвами іноземних держав, міжнародними організаціями та офіційними особами, а також дипломатичними представництвами України, що знаходяться за кордоном

Міжнародні договори, які регулюють дипломатичні відносини. Міжнародно-правове регулювання організації і діяльності дипломатичних представництв. Міжнародно-правове забезпечення дипломатичної і консульської діяльності. Взаємні обов'язки дипломатичних представництв, консульських установ і держави перебування. Дипломатичні привілеї та імунітети. Імунітети і привілеї дипломатичних представництв, консульських установ і їх персоналу. Дипломатичний та консульський корпуси

Особливості пропуску та оподаткування товарів, що ввозяться на митну територію України дипломатичними представництвами іноземних держав в Україні. Особливості пропуску та оподаткування товарів, що ввозяться на митну територію України консульськими установами іноземних держав та членами їх персоналу.

Міжнародно-правове забезпечення функціонування дипломатичної пошти. Переміщення дипломатичної пошти та консульської валізи іноземних держав через митний кордон України

Тема 13. Порушення митних правил та відповідальність за них

Порушення митних правил. Відповідальність за порушення митних правил. Особливості відповідальності за деякі види порушень митних правил. Види адміністративних стягнень за порушення митних правил. Основні та додаткові адміністративні стягнення. Забезпечення законності у разі застосування адміністративних стягнень до порушників митних правил. Строки накладення адміністративних стягнень у справах про порушення митних правил. Види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення.

Проведення у справах про порушення митних правил. Протокол про порушення митних правил. Докази у справі про порушення митних правил. Особи, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил. Процесуальні дії у справі про порушення митних правил та порядок їх проведення. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил. Виконання постанов органів ДФС про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил.

Тема 14. Контрабанда

Організаційно-правові аспекти боротьби з контрабандою в Україні. Контрабанда за українським законодавством. Типологія контрабанди. Юридичний аналіз складу контрабанди: об'єкт контрабанди, об'єктивна сторона контрабанди, суб'єкт контрабанди, суб'єктивна сторона контрабанди. Класифікуючі ознаки контрабанди. Способи контрабанди. Проблеми організації кримінального провадження у справах про контрабанду. Обставини, що підлягають доказуванню в кримінальних справах про контрабанду.

Боротьба з контрабандою культурних цінностей. Юридичні та практичні заходи проти незаконного обігу культурних цінностей. Боротьба з контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Контрольовані поставки наркотиків. Організація боротьби з контрабандою зброї. Боротьба з контрабандою об'єктів флори і фауни. Торгівля людьми та експлуатація примусової праці.

Розділ 4 Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.1 – Тематичний план навчальної дисципліни «Митна справа» для студентів денної форми навчання

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарського, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 1. Державна митна справа як складова частина зовнішньоекономічної політики держави					
Тема 1. Інтегрування митної системи України до світової митної системи. 1. Міжнародні організації як основні суб'єкти функціонування митно-тарифних відносин. 2. Аналіз норм, вимог і положень системи ГАТТ/СОТ. 3. Аналіз наслідків приєднання України до	2	Митно-тарифна політика України та ГАТТ 1. Аналіз наслідків приєднання України до СОТ 2. Аналіз угод укладених Україною з регіональними об'єднаннями 3. Аналіз норм, вимог і положень системи ГАТТ/СОТ	4	Проаналізуйте загальносвітову тенденцію щодо мита на імпорتنі товари та ставки мита щодо імпорتنих товарів в Україні. Сформулюйте висновок про готовність України дотримуватись міжнародних норм та правил торгівлі.	9

СОТ.				Сформулюйте етапи еволюції інтеграційних процесів та зазначте специфіку їх митного регулювання. Результати представте у вигляді короткої аналітичної доповіді.	
<p>Тема 2. Зона вільної торгівля між Україною та ЄС.</p> <p>1. Основні аспекти Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.</p> <p>2. Економічні складові угоди про асоціацію між Україною та ЄС.</p> <p>3. Спрощення митних процедур для добросовісних імпортерів та експортерів.</p>	2	<p>Концепція угоди про асоціацію між Україною та ЄС</p> <p>1. Аналіз ключових положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в питанні скасування мит, зборів та інших платежів</p> <p>2. Аналіз ключових положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в питанні засобів захисту торгівлі</p>	4	<p>На основі вивчення глави 3 «Технічні бар'єри в торгівлі» проаналізуйте наслідки для бізнесу, державного сектору та домогосподарств використання положень: гармонізації технічного регулювання, стандартів та оцінки відповідності; вимог щодо обов'язкового маркування та етикетування. Охарактеризуйте програми допомоги Україні з боку Європейського союзу в контексті секторальної державної підтримки та реалізації проектів технічної (експертної) допомоги. Завдання необхідно виконати у вигляді короткої аналітичної доповіді.</p>	9
<p>Тема 3. Рамкові стандарти забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі.</p> <p>1. Основні елементи Рамкових Стандартів.</p> <p>2. Концепція уповноваженого економічного оператора</p>	2	<p>Стандарти Всесвітньої митної організації для забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі</p> <p>1. Механізм функціонування Всесвітньої митної організації</p> <p>2. Рамкові стандарти безпеки і спрощення</p>	4	<p>Користуючись мережею Internet охарактеризуйте реформування та модернізацію митної служби країни, яка прийняла Рамкові стандарти. Завдання необхідно підготувати у</p>	9

<p>(УЕО) в ЄС. 3. Умови отримання сертифіката УЕО.</p>		<p>процедур світової торгівлі (SAFE) 3. Основні програми ВМО: COLUMBUS та PICARD Уповноважений економічний оператор (УЕО) 1. Порядок застосування спеціальних спрощень, що надаються УЕО 2. Отримання статусу УЕО</p>		<p>вигляді короткої аналітичної доповіді.</p>	
<p>Тема 4. Здійснення митними органами контролю за окремими видами діяльності підприємств. 1. Види діяльності, контроль за провадженням яких здійснюється органами Державної фіскальної служби України (ДФС). 2. Діяльність митних посередників у процесі реалізації митної діяльності. 3. Відкриття та експлуатація складу тимчасового зберігання.</p>	<p>2</p>	<p>Порядок відкриття та експлуатація магазину безмитної торгівлі 1. Порядок відкриття та експлуатації магазину безмитної торгівлі 2. Поміщення товарів в режим безмитної торгівлі Порядок надання складським об'єктам статусу «митний склад» та позбавлення такого статусу 1. Порядок надання складським об'єктам статусу «митний склад» 2. Поміщення товарів в режим «митний склад»</p>	<p>4</p>	<p>Опрацювати правові норми статусу УЕО, що визначені у міжнародних документах, при цьому звернути увагу на основні розбіжності: Міжнародна конвенція «Про спрощення та гармонізацію митних процедур»; Рамкові стандарти безпеки і спрощення міжнародної торгівлі. Завдання необхідно підготувати у вигляді порівняльної таблиці.</p>	<p>9</p>

<p>Тема 5. Технологічні схеми здійснення митного контролю транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон</p> <p>Технологічні схеми здійснення митного контролю транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон</p> <p>Транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності.</p> <p>Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту.</p> <p>Посередництво в зовнішньоторговельних транспортних операціях.</p> <p>Технологічні схеми здійснення митного контролю транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон</p> <p>Попередній документальний контроль в пунктах пропуску через державний кордон України.</p> <p>Технологічні схеми здійснення митного контролю автомобільних транспортних засобів.</p> <p>Технологічні схеми здійснення митного контролю залізничних транспортних засобів.</p>	<p>2</p> <p>2</p>	<p>Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту</p> <p>1. Способи міжнародного транспортування вантажів</p> <p>2. Організація міжнародних перевезень повітряним транспортом</p> <p>3. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України</p> <p>Технологічні схеми здійснення митного контролю автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон</p> <p>1. Перелік товарів, заборонених до ввезення на митну територію України</p> <p>2. Технологічні схеми порядку здійснення митного контролю через міжнародні пункти пропуску</p>	<p>4</p>	<p>На основі вивчення чинних нормативно-правових актів, проаналізуйте організацію міжнародних автомобільних перевезень в системі МДП, приділивши увагу наступним питанням:</p> <p>правові основи регулювання міжнародних автоперевезень вантажів;</p> <p>умови та механізми прийняття автоперевізників в категорію учасників Асоціації процедури МДП;</p> <p>правила користування книжкою МДП;</p> <p>порядок митного оформлення книжки МДП.</p>	<p>9</p>
<p>Модуль 2. Особливості митного контролю і митного оформлення окремих видів товарів</p>					
<p>Тема 6. Сприяння захисту прав</p>	<p>2</p>	<p>Порядок митного контролю і митного оформлення</p>	<p>4</p>	<p>На основі вивчення нормативно-</p>	<p>7</p>

<p>інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України.</p> <p>1. Порядок митного контролю і митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності.</p> <p>2. Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності.</p> <p>3. Удосконалення правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні.</p>		<p>товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності</p> <p>1. Міжнародні договори України з питань інтелектуальної власності, функції адміністрування яких виконує ВОІВ</p> <p>2. Митні формальності щодо товарів, які містять об'єкти права інтелектуальної власності</p> <p>3. Реєстрація у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону</p>	<p>правових актів та інформаційних джерел мережі Інтернет дайте письмово відповіді на поставлені питання з проблеми «Торговельна марка як об'єкт права інтелектуальної власності»:</p> <p>класифікація торговельних марок та їх правове значення;</p> <p>порядок одержання свідоцтва України на знак для товарів і послуг;</p> <p>припинення правової охорони торговельної марки; захист прав власників свідоцтва на знак для товарів і послуг.</p>	
<p>Тема 7. Порядок переміщення лікарських засобів через митний кордон України.</p> <p>1. Державна політика у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів. Державна реєстрація лікарських засобів.</p> <p>2. Сертифікації якості лікарських засобів для міжнародної торгівлі.</p> <p>3. Порядок ввезення в Україну лікарських засобів.</p>	2	<p>Порядок ввезення в Україну лікарських засобів</p> <p>1. Сертифікації якості лікарських засобів для міжнародної торгівлі</p> <p>2. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з імпорту лікарських засобів</p> <p>3. Боротьба з контрафакцією лікарських засобів</p>	4	7
			<p>На основі чинних нормативно-правових актів, проаналізуйте порядок проведення підтвердження відповідності умов виробництва лікарських засобів вимогам належної виробничої практики. Проаналізуйте механізм державного контролю якості лікарських засобів, що ввозяться в Україну, який здійснюється з метою недопущення обігу фальсифікованих, неякісних та незареєстрованих лікарських засобів. Результати роботи</p>	

				представте у вигляді блок-схеми.	
Тема 8. Митне оформлення вантажів гуманітарної допомоги. 1. Законодавство України про гуманітарну допомогу. 2. Митне оформлення вантажів з гуманітарною допомогою. 3. Відповідальність за порушення законодавства про гуманітарну допомогу.	2	Митне оформлення вантажів з гуманітарною допомогою 1. Порядок митного оформлення вантажів з гуманітарною допомогою 2. Механізм реєстрації отримувачів гуманітарної допомоги	4	На основі аналізу чинних нормативно-правових актів, які регламентують механізм митного оформлення вантажів з гуманітарною допомогою складіть пам'ятку волонтерам, благодійним фондам та громадським організаціям, що надають гуманітарну допомогу в Україну.	7
Тема 9. Особливості митного оформлення лісоматеріалів. 1. Вплив нормативних ініціатив ЄС на забезпечення легальності походження деревини в Україні. 2. Фітосанітарні правила ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів.	2	Митне оформлення лісоматеріалів 1. Оцінка чинного законодавства та нормативної документації на предмет підтвердження легальності деревини 2. Особливості митного оформлення лісоматеріалів на експорт 3. Кримінально-правові ознаки незаконної (самовільної) порубки лісу в чинному законодавстві	4	На основі аналізу інформаційних джерел мережі Інтернет проаналізуйте функціонування систем контролю руху деревини в тропічних країнах. Результати роботи представте у вигляді короткої аналітичної доповіді. На основі аналізу інформаційних джерел мережі Інтернет проаналізуйте систему контролю руху деревини в країнах ЄС в контексті їх можливого використання для України. Результати роботи представте у вигляді короткої аналітичної доповіді.	7
Тема 10. Порядок митного оформлення іноземних інвестицій. 1. Види іноземних інвестицій. 2. Форми здійснення	2	Особливості митного оформлення іноземних інвестицій 1. Аналіз державних гарантії захисту іноземних інвестицій	4	На митну територію України фізичною особою – громадянином Німеччини було ввезено, як внесок	7

<p>іноземних інвестицій. 3. Особливості митного оформлення іноземних інвестицій.</p>		<p>2. Звільнення від сплати ввізного мита</p>	<p>цієї особи до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями, транспортні засоби з отриманням пільги в оподаткуванні ввізним митом. Проте у подальшому, після завершення митного оформлення, перевіркою, проведеною митницею, було встановлено, що зазначений громадянин Німеччини одночасно є громадянином України. У зв'язку з цим митницею було зроблено висновок про протиправне отримання звільнення від сплати ввізного мита, оскільки внаслідок наявності громадянства України така фізична особа не може вважатись іноземним інвестором у розумінні Закону про режим іноземного інвестування. На підставі відповідного акта перевірки підприємству, до статутного капіталу якого було ввезено транспортні засоби, виставлено податкові повідомлення-рішення про</p>	
--	--	---	--	--

				донарахування несплачених податкових зобов'язань та відповідних штрафних санкцій. Проаналізуйте дії митниці та встановіть їх правомірність.	
Тема 11. Експортний контроль в системі міжнародної безпеки. 1. Створення міжнародної системи експортного контролю. 2. Процес встановлення експортного контролю в Україні. 3. Запобігання правопорушенням та відповідальність у галузі державного експортного контролю.	2	Експортний контроль у системі регулювання зовнішньої торгівлі продукцією військового призначення і подвійного використання 1. Правові засади державного експортного контролю України 2. Основи організації та здійснення державного експортного контролю в Україні 3. Митний контроль та митного оформлення за міжнародними передачами товарів подвійного використання	4	На основі вивчення нормативно-правових актів та інформаційних джерел мережі Інтернет дайте письмово відповіді на поставлені питання: витоки формування режиму експортного контролю; плани всеосяжного контролю; створення міжнародної системи експортного контролю; проблема ядерного та інших видів тероризму.	7
Тема 12. Особливості пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України представництвами іноземних держав, міжнародними організаціями та офіційними особами, а також дипломатичними представництвами України, що знаходяться за кордоном 1. Міжнародні договори, які регулюють дипломатичні відносини. 2. Дипломатичні привілеї та імунітети. 3. Міжнародно-правове забезпечення	2		-	Підготуйте доповідь на тему «Становлення інституту дипломатичного представництва у світовій практиці» на прикладі будь-якої країни чи епохи (на власний вибір). На основі вивчення нормативно-правових актів та інформаційних джерел мережі Інтернет дайте письмово відповіді на поставлені питання: привілеї та імунітети дипломатичного	7

функціонування дипломатичної пошти.			представництва; використання привілеїв та імунітетів, відмова від їх використання; виникнення права на привілеї та імунітети, особливості користування ними на території третіх держав; припинення функцій дипломатичного агента та дипломатичного представництва.	
Тема 13. Порушення митних правил та відповідальність за них 1. Порушення митних правил. 2. Види адміністративних стягнень за порушення митних правил. 3. Строки накладення адміністративних стягнень у справах про порушення митних правил.	2	Порядок застосування норм митного законодавства під час порушення митних правил 1. Основні види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення 2. Порядок застосування норм митного законодавства під час порушення митних правил Основні завдання провадження у справах про порушення митних правил 1. Порядок провадження у справах про порушення митних правил 2. Виявлення ознак порушення митних правил	6 Сформулюйте основні нюанси компромісу у справах про порушення митних правил. Результати представте у вигляді короткої аналітичної доповіді.	7
Тема 14. Контрабанда 1. Юридичний аналіз складу контрабанди: об'єкт контрабанди, об'єктивна сторона контрабанди, суб'єкт контрабанди, суб'єктивна сторона контрабанди. 2. Способи контрабанди. 3. Проблеми організації кримінального провадження у справах про контрабанду.	2	Боротьба з контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів 1. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів та її розмежування від інших видів злочинів 2. Добровільна відмова від контрабанди 3. Особливості здійснення контрабанди наркотичних засобів, психотропних	4 Опишіть напрямки оперативно-розшукового забезпечення протидії контрабанді культурних цінностей. На основі аналізу чинних нормативно-правових актів та інформаційних джерел мережі Інтернет запропонуйте методи та способи	7

		<p>речовин або прекурсорів з використанням порожнини тіла</p> <p>Незаконне переміщення культурних та історичних цінностей через митний кордон України як кримінальний злочин та відповідальність за вчинення такого злочину</p> <p>1. Порядок вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей</p> <p>2. Незаконне переміщення культурних та історичних цінностей через митний кордон України як кримінальний злочин</p>		<p>вдосконалення законодавства щодо порядку переміщення через митний кордон України культурних цінностей.</p>	
--	--	--	--	---	--

Таблиця 4.2 – Тематичний план навчальної дисципліни «Митна справа» для студентів заочної форми навчання

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарського, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 1. Державна митна справа як складова частина зовнішньоекономічної політики держави					
<p>Тема 1. Інтегрування митної системи України до світової митної системи.</p> <p>1. Міжнародні організації як основні суб'єкти функціонування митно-тарифних відносин.</p> <p>2. Аналіз норм, вимог і положень системи ГАТТ/СОТ.</p> <p>3. Аналіз наслідків приєднання України до СОТ.</p>	2		-	<p>Проаналізуйте загальносвітову тенденцію щодо мита на імпортовані товари та ставки мита щодо імпортованих товарів в Україні.</p> <p>Сформулюйте висновок про готовність України дотримуватись міжнародних норм та правил торгівлі.</p> <p>Сформулюйте етапи еволюції інтеграційних процесів та зазначте специфіку їх митного регулювання.</p> <p>Результати представте у вигляді короткої аналітичної доповіді.</p>	13

<p>Тема 2. Зона вільної торгівля між Україною та ЄС.</p> <p>1. Основні аспекти Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.</p> <p>2. Економічні складові угоди про асоціацію між Україною та ЄС.</p> <p>3. Спрощення митних процедур для добросовісних імпортерів та експортерів.</p>	2		<p>- На основі вивчення глави 3 «Технічні бар'єри в торгівлі» проаналізуйте наслідки для бізнесу, державного сектору та домогосподарств використання положень: гармонізації технічного регулювання, стандартів та оцінки відповідності; вимог щодо обов'язкового маркування та етикетування. Охарактеризуйте програми допомоги Україні з боку Європейського союзу в контексті секторальної державної підтримки та реалізації проектів технічної (експертної) допомоги. Завдання необхідно виконати у вигляді короткої аналітичної доповіді.</p>	11
<p>Тема 3. Рамкові стандарти забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі.</p> <p>1. Основні елементи Рамкових Стандартів.</p> <p>2. Концепція уповноваженого економічного оператора (УЕО) в ЄС.</p> <p>3. Умови отримання сертифіката УЕО.</p>	2		<p>- Користуючись мережею Internet охарактеризуйте реформування та модернізацію митної служби країни, яка прийняла Рамкові стандарти. Завдання необхідно підготувати у вигляді короткої аналітичної доповіді.</p>	11
<p>Тема 4. Здійснення митними органами контролю за окремими видами діяльності підприємств.</p> <p>1. Види діяльності, контроль за провадженням яких</p>	-		<p>- Опрацювати правові норми статусу УЕО, що визначені у міжнародних документах, при цьому звернути увагу на основні розбіжності:</p>	11

<p>здійснюється органами Державної фіскальної служби України (ДФС).</p> <p>2. Діяльність митних посередників у процесі реалізації митної діяльності.</p> <p>3. Відкриття та експлуатація складу тимчасового зберігання.</p>			<p>Міжнародна конвенція «Про спрощення та гармонізацію митних процедур»; Рамкові стандарти безпеки і спрощення міжнародної торгівлі. Завдання необхідно підготувати у вигляді порівняльної таблиці.</p>	
<p>Тема 5. Технологічні схеми здійснення митного контролю транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон</p>	-		<p>- На основі вивчення чинних нормативно-правових актів, проаналізуйте організацію міжнародних автомобільних перевезень в системі МДП, приділивши увагу наступним питанням: правові основи регулювання міжнародних автоперевезень вантажів; умови та механізми прийняття автоперевізників в категорію учасників Асоціації процедури МДП; правила користування книжкою МДП; порядок митного оформлення книжки МДП.</p>	11
<p>Модуль 2. Особливості митного контролю і митного оформлення окремих видів товарів</p>				
<p>Тема 6. Сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України.</p> <p>1. Порядок митного контролю і митного оформлення товарів, що</p>	-		<p>- На основі вивчення нормативно-правових актів та інформаційних джерел мережі Інтернет дайте письмово відповіді на поставлені питання з проблеми «Торговельна марка</p>	13

<p>містять об'єкти права інтелектуальної власності.</p> <p>2. Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності.</p> <p>3. Удосконалення правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні.</p>			<p>як об'єкт права інтелектуальної власності»:</p> <p>класифікація торгівельних марок та їх правове значення;</p> <p>порядок одержання свідоцтва України на знак для товарів і послуг;</p> <p>припинення правової охорони торговельної марки;</p> <p>захист прав власників свідоцтва на знак для товарів і послуг.</p>	
<p>Тема 7. Порядок переміщення лікарських засобів через митний кордон України.</p> <p>1. Державна політика у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів. Державна реєстрація лікарських засобів.</p> <p>2. Сертифікації якості лікарських засобів для міжнародної торгівлі.</p> <p>3. Порядок ввезення в Україну лікарських засобів.</p>	-		<p>- На основі чинних нормативно-правових актів, проаналізуйте порядок проведення підтвердження відповідності умов виробництва лікарських засобів вимогам належної виробничої практики. Проаналізуйте механізм державного контролю якості лікарських засобів, що ввозяться в Україну, який здійснюється з метою недопущення обігу фальсифікованих, неякісних та незареєстрованих лікарських засобів. Результати роботи представте у вигляді блок-схеми.</p>	12
<p>Тема 8. Митне оформлення вантажів гуманітарної допомоги.</p> <p>1. Законодавство України про гуманітарну допомогу.</p>	2	<p>Митне оформлення вантажів з гуманітарною допомогою</p> <p>1. Порядок митного оформлення вантажів з гуманітарною допомогою</p>	<p>2 На основі аналізу чинних нормативно-правових актів, які регламентують механізм митного оформлення</p>	12

<p>2. Митне оформлення вантажів з гуманітарною допомогою.</p> <p>3. Відповідальність за порушення законодавства про гуманітарну допомогу.</p>		<p>2. Механізм реєстрації отримувачів гуманітарної допомоги</p>	<p>вантажів з гуманітарною допомогою складить пам'ятку волонтерам, благодійним фондам та громадським організаціям, що надають гуманітарну допомогу в Україну.</p>	
<p>Тема 9. Особливості митного оформлення лісоматеріалів.</p> <p>1. Вплив нормативних ініціатив ЄС на забезпечення легальності походження деревини в Україні.</p> <p>2. Фітосанітарні правила ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів.</p>	-		<p>- На основі аналізу інформаційних джерел мережі Інтернет проаналізуйте функціонування систем контролю руху деревини в тропічних країнах. Результати роботи представте у вигляді короткої аналітичної доповіді.</p> <p>На основі аналізу інформаційних джерел мережі Інтернет проаналізуйте систему контролю руху деревини в країнах ЄС в контексті їх можливого використання для України. Результати роботи представте у вигляді короткої аналітичної доповіді.</p>	12
<p>Тема 10. Порядок митного оформлення іноземних інвестицій.</p> <p>1. Види іноземних інвестицій.</p> <p>2. Форми здійснення іноземних інвестицій.</p> <p>3. Особливості митного оформлення іноземних інвестицій.</p>	-		<p>- На митну територію України фізичною особою – громадянином Німеччини було ввезено, як внесок цієї особи до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями, транспортні засоби з отриманням пільги в оподаткуванні</p>	12

			<p>ввізним митом. Проте у подальшому, після завершення митного оформлення, перевіркою, проведеною митницею, було встановлено, що зазначений громадянин Німеччини одночасно є громадянином України. У зв'язку з цим митницею було зроблено висновок про протиправне отримання звільнення від сплати ввізного мита, оскільки внаслідок наявності громадянства України така фізична особа не може вважатись іноземним інвестором у розумінні Закону про режим іноземного інвестування. На підставі відповідного акта перевірки підприємству, до статутного капіталу якого було ввезено транспортні засоби, виставлено податкові повідомлення-рішення про донарахування несплачених податкових зобов'язань та відповідних штрафних санкцій. Проаналізуйте дії митниці та</p>	
--	--	--	--	--

				встановить їх правомірність.	
Тема 11. Експортний контроль в системі міжнародної безпеки. 1. Створення міжнародної системи експортного контролю. 2. Процес встановлення експортного контролю в Україні. 3. Запобігання правопорушенням та відповідальність у галузі державного експортного контролю.	-		-	На основі вивчення нормативно-правових актів та інформаційних джерел мережі Інтернет дайте письмово відповіді на поставлені питання: витоки формування режиму експортного контролю; плани всеосяжного контролю; створення міжнародної системи експортного контролю; проблема ядерного та інших видів тероризму.	12
Тема 12. Особливості пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України представництвами іноземних держав, міжнародними організаціями та офіційними особами, а також дипломатичними представництвами України, що знаходяться за кордоном 1. Міжнародні договори, які регулюють дипломатичні відносини. 2. Дипломатичні привілеї та імунітети. 3. Міжнародно-правове забезпечення функціонування дипломатичної пошти.	-		-	Підготуйте доповідь на тему «Становлення інституту дипломатичного представництва у світовій практиці» на прикладі будь-якої країни чи епохи (на власний вибір). На основі вивчення нормативно-правових актів та інформаційних джерел мережі Інтернет дайте письмово відповіді на поставлені питання: привілеї та імунітети дипломатичного представництва; використання привілеїв та імунітетів, відмова від їх використання; виникнення права на привілеї та імунітети,	12

				особливості користування ними на території третіх держав; припинення функцій дипломатичного агента та дипломатичного представництва.	
Тема 13. Порухення митних правил та відповідальність за них 1. Порухення митних правил. 2. Види адміністративних стягнень за порухення митних правил. 3. Строки накладення адміністративних стягнень у справах про порухення митних правил.	2	Порядок застосування норм митного законодавства під час порухення митних правил 1. Основні види порухень митних правил та відповідальність за такі правопорухення 2. Порядок застосування норм митного законодавства під час порухення митних правил	2	Сформулюйте основні нюанси компромісу у справах про порухення митних правил. Результати представте у вигляді короткої аналітичної доповіді.	12
Тема 14. Контрабанда 1. Юридичний аналіз складу контрабанди: об'єкт контрабанди, об'єктивна сторона контрабанди, суб'єкт контрабанди, суб'єктивна сторона контрабанди. 2. Способи контрабанди. 3. Проблеми організації кримінального провадження у справах про контрабанду.	-		-	Опишіть напрямки оперативно-розшукового забезпечення протидії контрабанді культурних цінностей. На основі аналізу чинних нормативно-правових актів та інформаційних джерел мережі Інтернет запропонуйте методи та способи вдосконалення законодавства щодо порядку переміщення через митний кордон України культурних цінностей.	12

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Таблиця 5 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-5): відвідування занять (2,8 балів); блищопитування (2 бали);	43,3

обговорення матеріалу занять (2 бали); виконання навчальних завдань (5 балів); завдання самостійної роботи (7,5 бали); тестування (10 балів); поточна модульна робота (14 балів)	
Модуль 2 (теми 6-14): відвідування занять (4,4 бали); бліцопитування (3,4 бали); обговорення матеріалу занять (3,4 бали); виконання навчальних завдань (8,5 балів); завдання самостійної роботи (9,5 бали); тестування (13,5 балів); поточна модульна робота (14 балів)	56,7
Разом	100

Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни

Форма роботи	Вид роботи	Бали
1. Навчальна	1. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності.	10
2. Науково-дослідна	1. Участь у наукових гуртках	10
	2. Участь у наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	20

За додаткові види навчальних робіт здобувач вищої освіти може отримати не більше 30 балів. Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 6 – Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Дуже добре
74–81	C	Добре
64–73	D	Задовільно
60–63	E	Задовільно достатньо
35–59	FX	Незадовільно з можливістю проведення повторного підсумкового контролю
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та проведенням підсумкового контролю

Розділ 6. Інформаційні джерела

1. Гребельник О. П. Митна справа: підручник. 4-те вид., оновл. та доповн. К. : Центр учб. л-ри, 2014. 472 с.
2. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: підручник. 5-те вид., перероб. та допов. ; Університет ДФС України. Ірпінь. 2019. 410 с.
3. Дейниченко Г. В., Афукова Н. О. Технічні засоби митного контролю: підручник. Х. : Світ техніки і технологій, 2007. 509 с.
4. Ємченко І. В., Закусілов А. П. Методи і технічні засоби митного контролю: Підручник. К.: Центр навч. л-ри, 2007. 432 с.
5. Кириченко О. В. Митна справа: дист. курс з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова

- діяльність, освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі». Полтава: ПУЕТ, 2020. URL: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=2245>.
6. Митна справа: Навчальний посібник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, О. Ю. Григор'єв, А. О. Босак, К. О. Дорошкевич, А. В. Тодошук, М. Г. Бортнікова, Р. Б. Рогальський. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 232 с.
7. Митна справа: підручник / Н. В. Мережко, П. В. Пашко, О. В. Рождественський ; за ред. П. В. Пашка. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 572 с.
8. Митний кодекс України: Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
9. EU customs union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/50-years-eu-customs-union_en.
10. World Customs Organization. URL: www.wcoomd.org.

Додаткові

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
2. Кириченко О.В. Практики впровадження авторизованого економічного оператора як допоміжні інструменти для України. Підприємництво, торгівля, маркетинг: стратегії, технології та інновації: матеріали VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Київ, 27 травня 2023 р.). Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 204–207.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Руденко Є. Ю., Кириченко О. В. Технічні засоби контролю в аеропортах Європи. майбутнє повітряної безпеки. Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті : тези доповідей XLV Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2021 рік (м. Полтава, 13–14 квітня 2022 р.). Полтава : ПУЕТ, 2022. С. 151–153.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення, до якого входить пакет програмних продуктів Microsoft Office.
2. Пакет програмного забезпечення MD Office, до якого входять програмні продукти MD Info, MD Explorer, MD Declaration.
3. Дистанційний курс у системі дистанційного навчання ПУЕТ.